

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
“NAXÇIVAN” UNİVERSİTETİ
FƏNN SİLLABUSU

5 sentyabr 2022-ci il

Fənnin Təsviri	Fənn (adı,kredit)	Azərbaycanın fiziki coğrafiyası 4 kredit
	Fakültə	Pedaqoji
	Səviyyə (bakalavriat, magistratura)	Bakalavr
	Semestr	2022-2023-cü tədris ili
	Təlimçi	Türkanə Əsəd qızı Əliyeva
	E-mail:	turkanaliyeva1111@gmail.com
	Tel:	0517415464
	Dərs günləri və saatları	III, IV günlər
Dili	Azərbaycan	
Baza/Seçmə	Bölmə	
Tələb olunan dərslilər və dərslər materialları	Əsas ədəbiyyat	<ol style="list-style-type: none"> 1. M.A.Müseiyov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. B.Budaqov, Y.Qəribli – Azərbaycan Respublikasının fiziki Coğrafiyası. Dərslər. V nəşr. Bakı “Təhsil” nəşriyyatı, 2003. 3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012) 5. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)
	Əlavə ədəbiyyat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Q.Gül. “Azərbaycan SSR-in fiziki coğrafiyası” Bakı 1959. 2. Z.N.Eminov “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı 2000. 3. Azərbaycan Respublikasının aqroiqlim atlası, Bakı 1993,104s. 4. R.M.Məmmədov.”Xəzər dənizinin hidrometeorologiyası” Bakı, “Avropa” 2013, 174s
İstifadə ediləcək web səhifələr		
Fənnin xülasəsi	Azərbaycan Respublikası Qafqazın cənub şərqində, İran yaylasının şimal-şərqində, qərbində, Avropa və Asiya qitələrinin təması zonasında yerləşən qədim bir ölkədir. Bu fənn Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, relyefi, faydalı qazıntıları, iqlimi, daxili suları, torpaq bitki örtüyü haqqında məlumat verməklə, ölkəmizin ayrı-ayrı təbii vilayətləri ilə tələbələrini tanış edəcəkdir.	
Fənnin məqsədləri	Azərbaycan Respublikasının fiziki və coğrafi mövqeyi, oroqrafiyası, geoloji quruluşu, faydalı qazıntıları, iqlimi, daxili suları, landşaftları, fiziki coğrafi vilayət və təbii rayonlarını tələbələrə çatdırmaqla vətəni sevdirmək.	
Öyrənilmə nəticələri	Kursun sonunda tələbələr bilməlidir: <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycanın relyefinin öyrənilməsi 2. Geoloji və geomorfoloji quruluşun, iqlimin, daxili suların, torpaq, bitki örtüyü, heyvanlar aləmi və landşaftın öyrənilməsi. 	

	3. Fiziki coğrafi rayonlaşmanın öyrənilməsi	
Tədris metodları	Mühazirə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir
	Qrup müzakirəsi	Tələbələrə fərdi mövzuda prezentasiyalar verilir və müzakirə aparılır
	Təcrübi məşğələ	Yeni mövzu əyani vəsaitlərin (PPT və video fayllar, xəritələr) nümayişi ilə izah edilməlidir
	Təhlili fəaliyyət	Aralıq və yekun imtahan zamanı tələbələrin mənimsənilmə səviyyəsi yoxlanılır və təhlil edilir
	Simulyasiya	Tələbələrə dərslərə aid fərdi tapşırıqlar verilməli və simulyasiya proqramlarından istifadə edilərək nəticələr qeyd edilməlidir
	Layihə	
	Digər	
Qiymətləndirmə	Mövzunun mənimsənilməsi	Faiz nisbəti(%) və ya bal
	<p>Balların maksimum miqdarı – 100 bal</p> <p>1.Semestr ərzində toplanan maksimum bal – 50 bal</p> <p>- Dərslərə davamiyyətə görə maksimum – 10 bal</p> <p>- Tələbələrin sərbəst işinə görə maksimum – 10 bal</p> <p>-Seminar (məşğələ) və laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə maksimum – 30 bal</p> <p>Seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 (üç) qiyməti olduğu halda ona tədrisin bu növü üzrə ballar hesablanır. əks təqdirdə ona bal hesablanmır.</p> <p>2. İmtahan nəticələrinə görə maksimum – 50 bal</p> <p>3. Fənnin mənimsənilməsi qaydası:</p> <p>Semestr ərzində imtahanın nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olan tələbələr fənni mənimsəmiş hesab edilir.</p> <p>51 baldan aşağı – “qeyri kafi” – F</p> <p>51 – 60 - “qənaətbəxş” – E</p> <p>61 – 70 – “kafi” – D</p> <p>71 – 80 – “yaxşı” – C</p> <p>81 – 90 – “çox yaxşı” – B</p> <p>91 – 100 – “əla”</p>	
	Cəmi	100
Qiymətləndirmə metodları	<p>Tapşırıqlar: Sərbəst iş mövzuları verilir və semester sonu yoxlanılıb qiymətləndirilir.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycan Respublikasının coğrafi mövqeyi, sahəsi, sərhədləri, 2. Azərbaycan Respublikasının relyefi, Böyük Qafqazın relyefi 3. Kür çökəkliyinin relyefi, Kiçik Qafqazın relyefi 4. Naxçıvan MR-nın relyefi, Lənkəran fiziki coğrafi vilayətinin relyefi. 5. Geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları 6. Qeyri filiz faydalı qazıntıları 7. İqlimi və iqlim tipləri, iqlimi yaradan xüsusiyyətlər 8. Daxili suları 9. Xəzər dənizi 10. Torpaq örtüyünün başlıca xüsusiyyətləri 11. Bitki örtüyü, heyvanlar aləmi. 12. Dağ landşaft qurşaqları, düzənlik qurşaqları. 13. Qoruqları və yasaqlıqlar 14. Böyük Qafqaz vilayəti 	

	<p>15. Kiçik Qafqazın təbiətinin başlıca əlamətləri 16. Lənkəran vilayəti 17. Orta Araz vilayəti təbiətinin başlıca əlamətləri 18. Kür çökəkliyi vilayəti 19. Təbiəti mühafizənin əsas istiqamətləri 20. Filiz faydalı qazıntıları</p> <p>Kollektiv sualları Azərbaycan Respublikasının coğrafi mövqeyi, sahəsi, sərhədləri, relyefi Geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları İqlimi və iqlim tipləri, iqlimi yaradan xüsusiyyətlər Daxili suları Torpaq örtüyünün başlıca xüsusiyyətləri Bitki örtüyü, heyvanlar aləmi. Dağ landsaft qurşaqları, düzənlik qurşaqları. Böyük Qafqaz vilayəti Kiçik Qafqazın təbiətinin başlıca əlamətləri</p> <p>Təqdimat: Slaydlarla hazırlanan mövzular təqdimat şəklində sunulur və qiymətləndirilir</p>
--	---

<p>Qaydalar</p>	<p>Davamiyyət: Fənn üzrə ayrılmış bütün saatların 25%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır.</p> <p>Buraxılmış imtahan və ya tapşırıqlar: Tələbə planlaşdırılan təqdimatda və ya imtahanda iştirak edə bilməyəcəyi təqdirdə əvvəlcədən məlumat verməlidir. Tam sinif iştirakı və təyin olunmuş ev tapşırığını yerinə yetirilməsi gərəklidir.</p> <p>Tədqiqat işlərində, hazırlanmış layihələrdə istifadə olunan mənbələrə istinad verilməlidir. Bununla birlikdə, tələbə tərəfindən təhlil edilmədən, yalnız istinad və sitatlardan ibarət olan hər hansı bir tədqiqat işi qəbul edilə bilməz.</p> <p>Testlər zamanı köçürmə, təyin edilmiş qaydalara tabe olunmadığı təqdirdə tələbə imtahan nəticəsinin ləğv olunması ehtimalı daxil olmaqla cəzalandırılacaqdır.</p> <p>Təqdimatların / layihə sənədlərinin mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən əvvəlcədən müəyyənləşdiriləcəkdir. Müəllim ilə əvvəlcədən razılaşdırıldığı təqdirdə digər tələbələrə əməkdaşlığa icazə verilə bilər.</p>
------------------------	---

İlkin cədvəl

Həftə	Tarix (ilkin)	Mövzular	Dərslük / Tapşırıqlar / ədəbiyyat
1	20.09.22	<p>Giriş. Azərbaycan Respublikasının coğrafi mövqeyi, sahəsi, sərhədləri Azərbaycanda coğrafi tədqiqatların inkişaf tarixi.</p>	<p>1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998.</p> <p>2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)</p> <p>3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015</p> <p>4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)</p>

2	27.09.22	Azərbaycan Respublikasının relyefi Böyük Qafqazın relyefi. Kür çökəkliyinin relyefi. Kiçik Qafqazın relyefi. Naxçıvan MR-nın relyefi. Lənkəran fiziki coğrafi vilayətinin relyefi.	<ol style="list-style-type: none"> 1. M.A.Müseibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012) 3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)
3	04.10.22	Geoloji quruluşu, geodinamikası və faydalı qazıntıları. Geoloji quruluşu, stratigrafiyası və litologiyası, tektonik quruluşu, neotektonika və müasir tektonik hərəkətlər, seysmiklik, pələng vulkanlar, geoloji inkişaf tarixi. Enerji daşıyıcıları. Filiz faydalı qazıntıları. Qeyri filiz faydalı qazıntıları	<ol style="list-style-type: none"> 1. M.A.Müseibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. B.Budaqov, Y.Qəribli – Azərbaycan Respublikasının fiziki Coğrafiyası. Dərslik. V nəşr. Bakı “Təhsil” nəşriyyatı, 2003. 3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012) 5. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)
4	11.10.22	İqlim. İqlimi formalaşdıran əsas proses və amillər. Azərbaycan ərazisində iqlimin təsviri və müasir dəyişmələr. Günəş radiasiyası. Hava kütlələri, küləklər, havanın temperaturu və rütubəti, atmosfer yağıntıları, qar örtüyü, mümkün buxarlanma, buludluluq. Atmosfer hadisələri. İqlimin kontinentallığı. İqlim tipləri. Azərbaycanın sinoptik iqlim rayonlaşması. Aqroiqlim ehtiyatları və Azərbaycanın aqroiqlim rayonlaşdırılması.	<ol style="list-style-type: none"> 1. M.A.Müseibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. B.Budaqov, Y.Qəribli – Azərbaycan Respublikasının fiziki Coğrafiyası. Dərslik. V nəşr. Bakı “Təhsil” nəşriyyatı, 2003. 3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)

			<p>5. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)</p> <p>6. Azərbaycan respublikasının aqroiqlim atlası, Bakı 1993,104s.</p>
5	25.10.22	<p>Daxili suları və onlardan səmərəli istifadə.</p> <p>Çayların qida mənbələri. Səth axımı, yeraltı axım. Çayların su balansı və su ehtiyatları.</p>	<p>1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998.</p> <p>2. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015</p> <p>3. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)</p>
6	01,11.22	<p>Daxili suları. Göllər. Su anbarları və kanalları. Yeraltı suları. Buzlaqları.</p>	<p>1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998.</p> <p>2. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015</p> <p>3. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)</p> <p>4. Q.Gül. “Azərbaycan SSR-in fiziki coğrafiyası” Bakı 1959.</p>
7	15.11.22	<p>Xəzər dənizi. Etimologiyası və formalaşması. Müasir fiziki parametrləri və coğrafi səciyyəsi. Sahillərin və dəniz dibinin geomorfologiyası. Hidroloji xüsusiyyətləri, iqlimi, təbii sərvətləri. Əsas problemləri. Səviyyə tərəddüdləri. Xəzər dənizinin ekocoğrafiyası.</p>	<p>1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998.</p> <p>2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)</p> <p>3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015</p> <p>4. R.M.Məmmədov. “Xəzər dənizinin hidrometeorologiyası” Bakı, “Avropa” 2013, 174s</p>
8	22.11.22	<p>Torpaq, bitki örtüyü, heyvanlar aləmi.</p> <p>Torpaq örtüyünün başlıca xüsusiyyətləri, Azərbaycanda torpaq örtüyü və ondan səmərəli istifadənin yolları. Torpaqların təsnifatı. Azərbaycan torpaqlarının ekoloji problemləri və onların həlli yolları.</p>	<p>1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998.</p> <p>2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)</p> <p>3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015</p>

		Bitki örtüyü və heyvanlar aləminin əsas xüsusiyyətləri. Meşələr.	4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)
9	29.11.22	Landşaft qurşaqları. Landşaftların öyrənilmə tarixi və dağlıq landşaftların təsnifatı. Təbii landşaftların formalaşması və inkişafının əsas qanunauyğunluqları. Düzənlik landşaftlarının differensiasiyası. Antropogen landşaftlar.	1. Z.N.Eminov “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı 2000. 2. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 3. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012) 4. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 5. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012)
10	06.12.12.22	Qoruqları və yasaqlıqlar. Qoruqlar. Yasaqlıqlar. Milli parklar	1. Z.N.Eminov “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı 2000. 2. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 3. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012) 4.
11	13.12.22	Böyük Qafqaz vilayəti. Böyük Qafqazın təbiətinin başlıca əlamətləri. Fiziki- coğrafi rayonların təsnifatı.	1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012) 3. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015
12	20.12.22	Kür dağarası çökəkliyi vilayəti. Başlıca xüsusiyyətləri. Fiziki- coğrafi rayonları	4. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 5. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012) 6. Müəlliflər toplusu “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015
13	27.12.22	Kiçik Qafqaz vilayəti. Kiçik Qafqazın təbiətinin başlıca əlamətləri. Fiziki- coğrafi rayonların təsnifatı.	1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)

			3. Müəlliflər toplusu“Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 4.
14		Lənkəran vilayəti. Lənkəran vilayətinin təbiəti. Fiziki -coğrafi rayonları Orta Araz (Naxçıvan) vilayəti. Təbiətinin başlıca əlamətləri. Fiziki -coğrafi rayonları.	1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012) 3. Müəlliflər toplusu“Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015
15		Ekocoğrafiya. Torpaqların ekocoğrafi problemləri. Səth sularının ekocoğrafi problemləri. Meşələrin ekocoğrafi problemləri. Atmosferin çirklənməsi.	1. M.A.Müseyyibov Bakı “Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Maarif – 1998. 2. B.Budaqov, Y.Qəribli – Azərbaycan Respublikasının fiziki Coğrafiyası. Dərslik. V nəşr. Bakı “Təhsil” nəşriyyatı, 2003. 3. Müəlliflər toplusu“Azərbaycanın fiziki coğrafiyası” Bakı-2015 4. Azərbaycan Respublikasının fiziki xəritəsi (2012) 5. Azərbaycan Respublikası. Coğrafi atlas (2012)

Seminar mövzuları

1	Azərbaycanın fiziki xəritəsini kontur xəritədə işləmək	2s	21.09.22
2	Böyük Qafqaz dağ sisteminin silsilə və zirvələrini seçib yazmaq	2s	28.09.22
3	Azərbaycanın geoloji quruluşu və faydalı qazıntılarını kontur xəritədə işləmək	2s	05.10.22
4	İqlimi formalaşdıran amillər	2s	12.10.22
5	Daxili suları(çaylar, göllər) kontur xəritədə işləmək	2s	19.10.22
6	Xəzər dənizi	2s	26.10.22
7	Azərbaycanın torpaq örtüyü	2s	22.11.22
8	Bitki örtüyü və heyvanat aləmi	2s	16.11.22
9	Azərbaycanın landşaft qurşaqları	2s	23.11.22

10	Böyük Qafqaz fiziki coğrafi vilayəti	2s	30.11.22
11	Kür çökəkliyi fiziki coğrafi vilayəti	2s	07.12.22
12	Kiçik Qafqaz vilayətinin təbii xüsusiyyətləri	2s	14.12.22
13	Lənkəran və Orta Araz vilayətlərini öyrənmək	2s	21.12.22
14	Fiziki-coğrafi rayonlaşma xəritəsini işləmək	2 s	28.12.22
15	Ətraf mühitin mühafizəsi. Qoruq və yasaqlıqlar	2 s	
	CƏMI	30s	

Fənn müəllimi:

T.Ə.Əliyeva

Kafedra müdiri:

Bəhruz Nəsim oğlu Quliyev